

**Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia
śródrocznej i rocznej oceny klasyfikacyjnej z historii**

Klasa 2

Zakres podstawowy

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny klasyfikacyjnej						
Rozdział I. Epoka odrodzenia						
Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Znaczenie wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522) – identyfikuje postacie Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych – wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>karawela</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488) – identyfikuje postać Bartolomeu Diasa – przedstawia osiągnięcia Bartolomeu Diasa, Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana – wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana – przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>karaka</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę odkrywczą Vasco Núneza de Balboa (1513) – lokalizuje w czasie i przestrzeni postanowienia traktatu w Tordesillas (1494) – identyfikuje postać Vasco Núneza de Balboa – wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych – wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415) – identyfikuje postacie Juana Sebastiána Elcaño, Amerigo Vespucciego – przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata – porównuje przebieg wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Amerigo Vespucciego dla ekspansji kolonialnej Europejczyków 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków –

			– opisuje przebieg wyprawy Ferdynanda Magellana	– wyjaśnia, na czym polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem	– charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy	
Podboje kolonialne	<ul style="list-style-type: none"> • Cywilizacje prekolumbijskie • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Skutki ekspansji kolonialnej • Handel kolonialny 	<p>– stosuje pojęcia <i>konkwista, konkwistador</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–151), Francisca Pizarra (1530–1533)</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Hernána Cortésa, Francisca Pizarra</p> <p>– wymienia cywilizacje prekolumbijskie</p> <p>– wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>korsarstwo, metropolia, faktoria, handel trójkątny</i></p> <p>– przedstawia osiągnięcia Francisca Drake’a</p> <p>– przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał tzw. handel trójkątny</p> <p>– identyfikuje zabytki charakterystyczne dla kultur prekolumbijskich, takie jak pismo, piramidy schodkowe</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Ameryka Łacińska, Kreole</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500)</p> <p>– identyfikuje postacie Montezumy, Atahualpy</p> <p>– lokalizuje cywilizacje prekolumbijskie w czasie i przestrzeni</p> <p>– omawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p> <p>– omawia organizację i funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– omawia zmiany w handlu wywołane europejską ekspansją kolonialną</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)</p> <p>– identyfikuje postać Tupaca Amaru</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala</p> <p>– przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p> <p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych</p> <p>– ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p>

Przemiany społeczno-gospodarcze w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój miast w Europie Zachodniej • Początki kapitalizmu • Dualizm gospodarczy 	<p>– stosuje pojęcia <i>urbanizacja, bank, kapitalizm, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i></p> <p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju gospodarczym kontynentu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>system nakładczy, manufaktura, dom bankiersko-kupiecki, giełda, inflacja, płodozmian, folwark</i></p> <p>– przedstawia zmiany demograficzne, jakie zaszły w Europie w XVI w.</p> <p>– omawia zmiany, jakie zaszły w europejskim handlu w XVI w.</p> <p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– omawia rozwój gospodarczy Europy zachodniej w XVI w.</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>weksel, latyfundium, ogradzanie</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rozwój miast w Europie przebiegał nierównomiernie</p> <p>– porównuje różne sposoby produkcji w czasach nowożytnych (warsztat rzemieślniczy, system nakładczy, manufaktura)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki gospodarcze i społeczne miało ogradzanie w Anglii</p>	<p>– charakteryzuje czynniki, które zdecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>
Kultura i sztuka renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia • Architektura czasów odrodzenia • Sztuka renesansu 	<p>– stosuje pojęcia <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Europie (II poł. XV – XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– przedstawia osiągnięcia</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>mecenat, rewolucja naukowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1455)</p> <p>– identyfikuje postacie Williama Szekspira, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiogo</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Francesca Petrarcki, Dantego Alighieri, Giovanniego Boccaccia, Donato Bramante, Albrechta Dürera, El Greca, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>manieryzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>– identyfikuje postacie Françoisisa Rabelaisa, Miguela de</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich</p> <p>– ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>

		<p>Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>– identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała rewolucja naukowa doby renesansu</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p>Jeana Bodina, Thomasa More'a</p> <p>– przedstawia osiągnięcia</p> <p>Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga, Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Thomasa More'a</p> <p>– przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <p>– omawia idee polityczne upowszechnione przez pisarzy politycznych renesansu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku</p>	<p>Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Paracelsusa, Donatella, Loena Alberti, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hironimusa Boscha, Hansa Memlinga, Lucasa Cranacha Starszego, Hansa Holbeina Młodsze, Pietera Breugela Starszego, Sofonisby Anguissola</p> <p>– porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	
<p>Reformacja w Europie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm • Następstwa reformacji 	<p>– stosuje pojęcia <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju augsburskiego (1555)</p> <p>– identyfikuje postacie Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– wymienia przyczyny reformacji</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, akt supremacyjny</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę chłopską w Niemczech (1524–1526), ogłoszenie aktu supremacyjnego (1534)</p> <p>– identyfikuje postać Tomasza Müntzera</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>anabaptyzm, związek szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw. Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola V, Albrechta</p>	<p>– identyfikuje postacie Jana Wicklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta</p> <p>– omawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania reformacji</p> <p>– opisuje proces rozprzestrzeniania się</p>	<p>– porównuje zasady nowych wyznań: luterńskiego, kalwińskiego i anglikańskiego</p> <p>– ocenia społeczne i polityczne skutki reformacji</p>

		<p>– omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– wyjaśnia, jakie były skutki reformacji dla Europy</p>	<p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w.</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Marcina Lutera, Jana Kalwina, Henryka VIII</p> <p>– przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutera</p> <p>– omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych</p>	<p>Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego</p> <p>– wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej</p> <p>– przedstawia organizację kościoła kalwińskiego</p> <p>– omawia okoliczności powstania kościoła anglikańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p>	<p>luteranizmu i kalwinizmu w Europie</p> <p>– przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji</p>	
Kontrreformacja	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p>– stosuje pojęcia <i>kontrreformacja</i>, <i>inkwizycja</i>, <i>indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <p>– wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji</p> <p>– przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>reforma katolicka</i>, <i>hugenoci</i>, <i>jezuici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <p>– identyfikuje postacie Małgorzaty Walezjuski, Henryka Burbona</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli</p> <p>– przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę w Niderlandach (1566–1648)</p> <p>– identyfikuje postacie Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach</p> <p>– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>gezowie</i></p> <p>– identyfikuje postacie Giordana Bruna, Tomasa de Torquemady, Andrzeja Boboli</p> <p>– omawia zamiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p> <p>– rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>	<p>– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>– ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji</p>

			– wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją			
Potęgi europejskie w XVI wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Wojny włoskie • Podboje tureckie w Europie • Konflikt hiszpańsko-angielski • Wzrost potęgi Moskwy 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wielka Armada</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni klęskę Wielkiej Armady (1588)</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny rywalizacji francusko-habsburskiej i habsbursko-angielskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>janczarzy</i>, <i>opricznina</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lepanto (1571)</p> <p>– identyfikuje postacie Sulejmana Wspaniałego, Iwana IV Groźnego</p> <p>– przedstawia politykę wewnętrzną i zewnętrzną Iwana IV Groźnego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała opricznina w państwie moskiewskim</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojny włoskie (1494–1559)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Pawią (1525), bitwę pod Mohaczem (1526)</p> <p>– identyfikuje postacie Franciszka I, Karola V Habsburga, Filipa II, Elżbiety I</p> <p>– opisuje przebieg wojen włoskich i ich konsekwencje</p> <p>– przedstawia sukcesy i porażki imperium osmańskiego podczas prób podbojów w XVI w.</p> <p>– omawia przebieg konfliktu hiszpańsko-angielskiego</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni rzeź mieszkańców Nowogrodu Wielkiego (1570)</p> <p>– identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Marii Tudor, Marii Stuart, Jermaka Timofiejewicza</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla państwa moskiewskiego miał podbój Syberii</p>	– ocenia znaczenie panowania Iwana Groźnego dla państwa moskiewskiego
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
Polityka międzynarodowa ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Jana Olbrachta i Aleksandra Jagiellończyka • Panowanie Zygmunta I Starego • Walka o wpływy nad Bałtykiem 	<p>– stosuje pojęcie <i>hołd pruski</i></p> <p>– lokalizuje w czasie hołd pruski (1525)</p> <p>– identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta,</p> <p>– wskazuje główne kierunki polityki</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–1521), I wojnę północną (1563–1570)</p> <p>– identyfikuje postacie Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Bony Sforzy</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Komisja Morska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497)</p>	<p>– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531)</p>	<p>– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w.</p> <p>– ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus</p> <p>– ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta</p>

		zagranicznej Zygmunta Starego – przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego	– przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta – omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta – przedstawia przyczyny i skutki I wojny północnej – opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.	– identyfikuje postacie Maksymiliana I, Gottharda Kettlera – omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię – opisuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech – przedstawia okoliczności sekularyzacji Inflant	– identyfikuje postacie Stefana Wielkiego, Iwana III Srogięgo – przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka – przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją	
Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	– stosuje pojęcia <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, demokracja szlachecka</i> – lokalizuje w czasie przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), przywilej radomski (1505) – identyfikuje postacie Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się demokracji szlacheckiej w	– stosuje pojęcia <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, elekcyjność tronu, magnateria, szlachta średnia, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie przywilej koszycki (1374), przywilej jedlnieńsko-krakowski (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563) – wyjaśnia, z czego wynikała uprzywilejowana pozycja szlachty w Rzeczypospolitej	– stosuje pojęcia <i>nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i> , – lokalizuje w czasie przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. – omawia najważniejsze przywileje nadane polskiej szlachcie przez królów	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie przywilej mielnicki (1501), wojnę kokoszą (1537) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów – charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej	– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej – ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej

		Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i>	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje kompetencje sejmu walnego – omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego – wyjaśnia, jaką rolę w polskim parlamentarystyce pełniły sejmiki – przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich – omawia rodzaje sejmów – charakteryzuje uwarstwienie stanu szlacheckiego – wyjaśnia, jakie były przyczyny narodzin ruchu egzekucyjnego – wskazuje cele ruchu egzekucyjnego 		
Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy i bracia czescy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i> – lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573) – wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w ramach kontrreformacji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska</i> – lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596) – identyfikuje postacie Fausta Socyna, Piotra Skargi – wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w. – omawia akty prawne kształtujące tolerancję wyznaniową w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów – charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>bracia czescy, dysydenci, unicy, dyzunicy</i> – lokalizuje w czasie sprowadzenie jezuitów do Polski (1564) – identyfikuje postać Stanisława Hozjusza – wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii osiedlała się w Rzeczypospolitej – przedstawia rozwój luteranizmu w Polsce – omawia rozwój kalwinizmu w Polsce – przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich – omawia konsekwencje unii brzeskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565) – identyfikuje postacie Jana Łaskiego (młodszy), Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka – wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych – przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską – wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski wpływał na rozwój reformacji 	– ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce

<p>Spółeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spółeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<p>– stosuje pojęcia <i>burmistrz, poddaństwo, pańszczyzna</i> – charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej – przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>ława, trzeci ordynek</i> – przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej – omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w. – wyjaśnia, z czego wynikała wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej – omawia położenie chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>ludzie luźni, partacz, majstersztyk</i> – lokalizuje w czasie statut warecki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520) – omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej – omawia sposób funkcjonowania cechów w Rzeczypospolitej szlacheckiej – przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i> – wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy – omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<p>– ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w. – ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim</p>
<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita 	<p>– stosuje pojęcie <i>unia realna</i> – lokalizuje w czasie unię lubelską (1569) – identyfikuje postać Zygmunta Augusta</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>bojarzy, polonizacja</i> – wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy</p>	<p>– identyfikuje postać Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła – przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej</p>	<p>– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p>	<p>– ocenia skutki unii lubelskiej – ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia unii lubelskiej – przedstawia skutki zjednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta – omawia przebieg sejmów lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja i jakie były jej skutki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą – przedstawia stosunek Litwinów do unii realnej – omawia strukturę administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów 		
Pierwsza wolna elekcja	<ul style="list-style-type: none"> • Pierwsze bezkrólewie • Kandydaci do polskiej korony • Przebieg pierwszej elekcji • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Henryk Walezy na polskim tronie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>wolna elekcja</i>, <i>Artykuły henrykowskie</i> – lokalizuje w czasie pierwszą wolną elekcję (1573) – identyfikuje postać Henryka Walezjusza – wymienia postanowienia artykułów henrykowskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>sejm konwokacyjny</i>, <i>elekcja viritim</i>, <i>sejm elekcyjny</i>, <i>sejm koronacyjny</i>, <i>pacta conventa</i> – lokalizuje w czasie ucieczkę Henryka Walezego (1574) – identyfikuje postać Anny Jagiellonki – opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji – wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały artykuły henrykowskie 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>interrex</i> – lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572) – identyfikuje postacie Jakuba Uchańskiego, Iwana IV Groźnego, Jana III Wazę, Albrechta II Hohenzollerna, Ernesta Habsburga – wymienia i charakteryzuje kandydatów do korony polskiej w 1573 r. – opisuje panowanie Henryka Walezego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>konfederacja kapturowa</i>, <i>sejmik kapturowy</i>, <i>sąd kapturowy</i> – omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim
Panowanie Stefana Batorego	<ul style="list-style-type: none"> • Drugie bezkrólewie i podwójna elekcja • Konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Rozprawa z Moskwą 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postać Stefana Batorego – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Stefana Batorego (1575) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Jamie Zapolskim (1582) i jego postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>banicja</i> – lokalizuje w czasie konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577) – lokalizuje w czasie i przestrzeni zdobycie Połocka (1579), 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>infamia</i> – lokalizuje w czasie powstanie Trybunału Koronnego (1578) – identyfikuje postać Maksymiliana II – podaje przyczyny powstania opozycji 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Stefana Batorego

	<ul style="list-style-type: none"> • Król i kanclerz – rola i znaczenie Jana Zamojskiego 		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana Zamojskiego – przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego – charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego 	<ul style="list-style-type: none"> zdobycie Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581) – identyfikuje postać Samuela Zborowskiego – przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji – omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem – omawia przebieg wojny Stefana Batorego z Rosją – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełnił Jan Zamojski 	<ul style="list-style-type: none"> wewnętrznej przeciwko Batoremu 	
Kultura i sztuka polskiego renesansu	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Sztuka renesansowa w Polsce • Nauka okresu renesansu • Szkolnictwo na ziemiach polskich • Literatura renesansowa w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>arkada</i>, <i>attyka</i>, <i>arras</i> – lokalizuje w czasie renesans w Polsce (XVI w.) – identyfikuje postacie Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego – wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego – omawia przykłady zabytków sztuki renesansu w Polsce – charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich – omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>literatura sowizdrzalska</i> – identyfikuje postacie Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Bartolomea Berecciego, Santiago Gucciego, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera – wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych – przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Tomasza Kłosa, Wojciecha Oczko, Józefa Strusia, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina – przedstawia osiągnięcia polskiej nauki w okresie renesansu – wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia osiągnięcia renesansu polskiego – ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu

				– wyjaśnia, jakim celom służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu		
Rozdział III. Europa w XVII w.						
<p>Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<p>– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji praw (1689)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wojnę domową w Anglii (1642–1648)</p> <p>– identyfikuje postać Olivera Cromwella</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji angielskiej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie egzekucję Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucja (1688)</p> <p>– identyfikuje postacie Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji angielskiej</p> <p>– przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja</p> <p>– wymienia postanowienia Deklaracji praw</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>gentry, torysi, wigowie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707)</p> <p>– identyfikuje postacie Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta</p> <p>– przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w.</p> <p>– przedstawia przebieg rewolucji angielskiej</p> <p>– charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>diggerzy, lewellerzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Naseby (1645)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Stuart</p> <p>– omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji</p> <p>– charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów</p>	<p>– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej i jej skutków</p>
<p>Wojna trzydziestoletnia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny trzydziestoletniej • Okres czeski 	<p>– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648)</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629),</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>list majestatyczny, edykt restytucyjny</i></p> <p>– identyfikuje postacie Rudolfa II Habsburga,</p>	<p>– ocenia skutki wojny trzydziestoletniej</p> <p>– ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Okres duński • Okres szwedzki • Okres francuski • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej 	<p>– wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej</p> <p>– przedstawia przyczyny wojny trzydziestoletniej</p> <p>– omawia skutki wojny trzydziestoletniej</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Unii Protestantckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postać Gustawa II Adolfa</p> <p>– wymienia etapy wojny trzydziestoletniej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju westfalskiego</p>	<p>szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643)</p> <p>– identyfikuje postacie Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina</p> <p>– omawia sytuację w rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej</p> <p>– opisuje etapy wojny trzydziestoletniej</p>	<p>Ferdynanda III Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha</p> <p>– przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania</p>	<p>dla dziejów Europy w XVII w.</p>
Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Rządy kardynała Mazarina • Rządy osobiste Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm • Francuska polityka zagraniczna 	<p>– stosuje pojęcia <i>Stany Generalne, absolutyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715)</p> <p>– identyfikuje postacie Armanda de Richelieu, Ludwika XIV</p> <p>– wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>intendent, merkantylizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie rządu kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642)</p> <p>– identyfikuje postacie Julesa Mazarina, Jeana–Baptista Colberta</p> <p>– przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV</p> <p>– charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu</p> <p>– charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienia Edyktu nantejskiego (1685)</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni reuniony</p> <p>– identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki</p> <p>– przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii absolutystycznej</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę francusko-hispańską (1701–1714)</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV</p> <p>– wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów</p>	<p>– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niesło skupienie władzy w rękach jednej osoby</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylnizmu – wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylnizmu 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV – charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV 	i jak się zakończyła dla Francji	
Nowe potęgi europejskie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Upadek znaczenia Hiszpanii i Portugalii • Nowe imperia kolonialne • Zmiana układu sił nad Bałtykiem • Kres ekspansji tureckiej 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie – wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>kompania handlowa, faktoria, Liga Święta</i> – lokalizuje w czasie zawarcie Ligi Świętej (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postać Gustawa II Adolfa – przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657) – identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma – wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie – wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku – przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620), powstania w Portugalii i Katalonii (1640) – identyfikuje postać Karola IX Sudermańskiego – omawia proces budowania potęgi Szwecji i Prus w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w. – ocenia konsekwencje zmiany układu sił nad Bałtykiem w XVII w.
Kultura Europy w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie i rzeźbie • Architektura doby baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>barok</i> – lokalizuje w czasie barok w Europie (k. XVI – p. XVIII w.) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>empiryzm, racjonalizm</i> – identyfikuje postacie Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>malarstwo iluzjonistyczne, rokoko</i> – identyfikuje postacie Caravaggia, Diega 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Artemisa Gentileschi, Fransa Halsy, Jana Vermeera van Delft, Judith Leyster, 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia różnice między sztuką baroku w krajach katolickich i protestanckich

	<ul style="list-style-type: none"> • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby barokowej 	<ul style="list-style-type: none"> Velázquez, Johannesa Keplera – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> Calderona de la Barci, Lope de Vegi, Jerzego Fryderyka Haendela, Claudia Monteverdiego – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku 	
--	---	--	---	---	---	--

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia rocznej oceny klasyfikacyjnej
(obejmują wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia śródrocznej oceny klasyfikacyjnej)

Rozdział IV. Rzeczpospolita w XVII w.

Początki rządów Wazów w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Wojna o Inflanty • Rokosz Zebrzydowskiego • Polityka zagraniczna Zygmunta III Wazy • Wojna o ujście Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>husaria</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) – identyfikuje postać Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych odgrywała husaria – wymienia cele polityki zagranicznej Zygmunta III Wazę 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608), wojnę o ujście Wisły (1626–1629) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Starym Targu (1629) i jego postanowienia, rozejm w Sztumskiej Wsi (1635) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Jana Zamojskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Mikołaja 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>regaliści</i>, <i>popularyści</i> – lokalizuje w czasie unię polsko-szwedzką (1592–1599), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kokenhausen (1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604), bitwę pod Trzcianą (1629) 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie bitwę pod Byczyną (1588) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Czarnem (1627) – identyfikuje postacie Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego – wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolone szlachty 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy
--	--	---	--	--	--	---

			<p>Zebrzydowskiego, Gustawa Adolfa</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy – wyjaśnia, jaką rolę podczas elekcji i w pierwszych latach panowania Zygmunta III Wazy odegrał Jan Zamojski – wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty – omawia skutki wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia skutki wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Krzysztofa „Pioruna” Radziwiłła – omawia okoliczności i przebieg elekcji w 1587 r. – wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego – omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty – przedstawia przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego – opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia, jak doszło do rokoszu Zebrzydowskiego 	
<p>Wojny z Moskwą w pierwszej połowie XVII wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Utrata Kremla przez Polaków • Wojna o Smoleńsk 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> – lokalizuje w czasie I dymitriadę (1604–1606) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610) – identyfikuje postacie Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy – wymienia przyczyny dymitriad – przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w I połowie XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609–1619) – lokalizuje w czasie i przestrzeni rozejm w Dywilinie (1619) i jego postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633–1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia – identyfikuje postacie Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa – opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>patriarchat</i>, <i>Wielka Smuta</i> – lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598–1613), rządy Polaków w Moskwie (1610–1612) – identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Dymitra II Samozwańca, Wasyla Szujskiego – omawia przebieg i skutki I dymitriady 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> – identyfikuje postać Fiodora I, Dymitra – wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji – wyjaśnia, w jakich okolicznościach Polacy utracili władzę na Kremlu – omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen ze Szwecją i Rosją w I połowie XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w. – ocenia politykę zagraniczną Zygmunta III Wazy

			– omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk	– przedstawia przebieg i skutki II dymitriady – wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV		
Wojny z Turcją w pierwszej połowie XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja na kresach Rzeczypospolitej • Problem tatarski • Przyczyny wojen z Turcją • Cecora i Chocim 	<p>– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary Ukrainy</p> <p>– wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Dziki Pola, ataman, jasyr</i></p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza</p> <p>– omawia okoliczności wybuchu wojny polsko-tureckiej za panowania Zygmunta III Wazy</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Zaporoże, Sicz</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ochmatowem (1644)</p> <p>– wskazuje na mapie Zaporoże, chanat krymski</p> <p>– przedstawia organizację wewnętrzną Kozaków</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków</p>	– omawia sytuację społeczno-polityczną na kresach Rzeczypospolitej	– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w.
Powstanie kozackie	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny powstań kozackich • Wybuch powstania Chmielnickiego • od Zbaraża do Batoha • Wojna z Moskwą 	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Chmielnickiego (1648–1658)</p> <p>– identyfikuje postacie Bohdana Chmielnickiego, Jana Kazimierza Wazę</p> <p>– wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>rejestr kozacki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejasławiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), rozejm w</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwy pod oblężenie Zbaraża (1649), ugodę zborowską (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), ugodę</p>	– wyjaśnia, jaki wpływ na bunty kozackie miało poczucie odrębności wyznaniowej i etnicznej	– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków
					– ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków	– ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego

		– przedstawia skutki powstania Chmielnickiego	Andruszowie (1667) i jego postanowienia – identyfikuje postać Jeremiego Wiśniowieckiego – przedstawia przyczyny, powstania Chmielnickiego – wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki ugody w Perejasławiu – wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje	w Żwańcu (1653), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660) – identyfikuje postać Iwana Wyhowskiego – omawia przebieg powstania Chmielnickiego – wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje – omawia przebiegi skutki wojny z Rosją o Ukrainę		
Potop szwedzki i kryzys Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny szwedzkiej napaści • Potop szwedzki • Wojna wyzwolenicza ze Szwecją • Zniszczenia wojenne • Plany reform Jana Kazimierza • Zmiany ustrojowe • Sytuacja wyznaniowa • Rokosz Lubomirskiego 	– stosuje pojęcia <i>oligarchia magnacka</i> , <i>liberum veto</i> – lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655–1660) – identyfikuje postacie Jana Kazimierza, Stefana Czarnieckiego – wymienia przyczyny potopu szwedzkiego – opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim	– stosuje pojęcia <i>wojna partyzancka</i> , <i>wojna podjazdowa</i> , <i>ksenofobia</i> – lokalizuje w czasie pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) – lokalizuje w czasie i przestrzeni kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) – identyfikuje postacie Karola X Gustawa, Władysława Sycińskiego – przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza – wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem	– stosuje pojęcie <i>śluby lwowskie</i> – lokalizuje w czasie traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665) – identyfikuje postacie Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego – przedstawia okoliczności zawarcia	– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) – opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. – wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.	– ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją – ocenia plany reform Jana Kazimierza Wazy – ocenia proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej w XVII w. – ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej w XVII w.

			<p>przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami – przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie – wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało liberum veto 	<p>traktatu w Radnot i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia traktatów welawsko-bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej – przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego 		
<p>Panowanie Jana III Sobieskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Król „Piast” – Michał Korybut Wiśniowiecki • Wojna z Turcją • Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją • Wyprawa wiedeńska • Późne lata panowania Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – identyfikuje postać Jana III Sobieskiego – omawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie Ligi Świętej (1684) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia, pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postać Michała Korybuta Wiśniowieckiego – przedstawia osiągnięcia Jana III Sobieskiego – przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>malkontenci</i>, <i>fakcja</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), rozejmu w Żurawnie (1676) i jego postanowienia, bitwę pod Parkanami (1683), – identyfikuje postać Marii Kazimiery d’Arquien – omawia panowanie Michała Korybuta Wiśniowieckiego – wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Piotra Doroszenki – wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie – wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją – opisuje sytuację wewnętrzną i położenie międzynarodowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów w latach 1669–1696 – przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Jana III Sobieskiego – ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy

			<ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu – przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa – wymienia postanowienia pokoju Grzymułtowskiego – przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach 	<p>latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego – charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy 		
Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura polskiego baroku • Nauka i oświata • Sarmatyzm 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (k. XVI–poł. XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.) – wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>orientalizacja</i> – identyfikuje postacie Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska – przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce – wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza – omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce – wyjaśnia wpływ szlachty na sztukę i literaturę baroku w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Macieja Kazimierza Sarbieńskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego – określa, jaki wpływ na architekturę polskiego baroku miał mecenat królewski, kościelny i magnacki – omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia przejawy sarmatyzmu w mentalności i życiu codziennym szlachty polskiej
Rozdział V. Europa i świat w okresie oświecenia						

Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplozja demograficzna • Rozwój gospodarczy Wielkiej Brytanii • Rewolucja przemysłowa • Maszyna parowa • Skutki rewolucji przemysłowej • Nowe idee ekonomiczne 	<p>– stosuje pojęcia <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i></p> <p>– przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w.</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji przemysłowej</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769)</p> <p>– identyfikuje postacie Jamesa Watta, Adama Smitha</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do rewolucji przemysłowej</p> <p>– wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji</p> <p>– omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>arystokracja pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764)</p> <p>– identyfikuje postać François Quesnaya</p> <p>– przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p> <p>– omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii</p> <p>– omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733)</p> <p>– identyfikuje postacie Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa</p> <p>– omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób XVIII-wieczne koncepcje ekonomiczne odbiegały od zasad merkantylizmu</p>	<p>– ocenia skutki społeczne przemian gospodarczych w XVIII w.</p>
Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Europie (XVIII w.)</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, trójpodział władzy, klasycyzm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Benjamina Franklina, Johna Locka, Karola Monteskiusza, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i></p> <p>– identyfikuje postacie Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza</p> <p>– przedstawia genezę oświecenia</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>masoneria, sentymentalizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacquesa i Josepha Montgolfiera, Gabriela Fahrenheita, Jacquesa–Louisa Davida</p>	<p>– ocenia, czy oczekiwania stawiane w oświeceniu artystom poszerzały, czy ograniczały ich możliwość ekspresji</p> <p>– ocenia poglądy polityczne filozofów i myślicieli oświecenia</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje główne idee oświeceniowe – wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej – charakteryzuje myśl polityczną epoki oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w epoce oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia osiągnięcia naukowe epoki oświecenia – przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele 	
Absolutyzm oświecony w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Idea absolutyzmu oświeconego • Rosja za rządów Piotra Wielkiego • Rosja za czasów Katarzyny II Wielkiej • Prusy nowym mocarstwem • Austria i Habsburgowie • Absolutyzm oświecony Habsburgów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>absolutyzm oświecony</i> – lokalizuje w czasie wielką wojnę północną (1700–1721) – identyfikuje postacie Piotra I Wielkiego, Katarzyny II – wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Józefinizm</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni powstanie Królestwa Prus (1701), wojnę siedmioletnią (1756–1763) – identyfikuje postacie Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, co skłoniło XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach – omawia reformy Piotra I Wielkiego i Katarzyny II Wielkiej – wymienia reformy Marii Teresy i Józefa II 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>sankcja pragmatyczna</i>, <i>państwo policyjne</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie sankcji pragmatycznej (1713) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Połtawą (1709) – identyfikuje postacie Fryderyka I Hohenzollerna, Karola VI – przedstawia osiągnięcia Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II – wyjaśnia, jakie cele przyświecały Piotrowi I Wielkiemu i Katarzynie II Wielkiej – opisuje proces budowania państwa absolutyzmu oświeconego w Prusach 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wcielenie chanatu krymskiego do Rosji (1763) – wyjaśnia, w jakich okolicznościach wydano w Austrii sankcję pragmatyczną – porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę władców rosyjskich w okresie absolutyzmu oświeconego – ocenia konsekwencje reform oświeceniowych w Austrii i Prusach – ocenia, czy skutek zmian wprowadzonych przez władców oświeconych poprawił się poziom życia ich poddanych

Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<p>– stosuje pojęcia <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <p>– identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona</p> <p>– wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi</p> <p>– przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Karta Praw, republikanie, demokraci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)</p> <p>– identyfikuje postacię Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>– przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– omawia założenia Karty Praw</p> <p>– omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Saratogą (1777), postanowienia pokoju w Wersalu (1783)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Jeffersona,</p> <p>– omawia przebieg wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA</p>	<p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie ustawy o herbacie (1773), I kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)</p> <p>– przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	<p>– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości</p> <p>– ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>
Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p>– stosuje pojęcia <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstyтуanta), wielka trwoga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie otwarcie Stanów</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>– charakteryzuje sytuację wewnętrzną i</p>	<p>– ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych</p> <p>– ocenia, jaki wpływ na prace konstytuandy miały działania</p>

		<p>Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Ludwika XVI – wymienia przyczyny rewolucji francuskiej – wymienia postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela 	<p>trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre’a, Georges’a Dantona – omawia strukturę społeczeństwa stanowego – przedstawia wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji – wymienia pierwsze reformy konstytuanty 	<p>Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Emmanuela–Josepha Sieyès’a, Josepha Marie de La Fayette’a, Jean–Paula Marata – wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe – przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie 	<p>zewnątrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne – przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r. 	<p>podejmowane przez mieszkańców Paryża i prowincji</p>
<p>Republika Francuska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>dyktatura jakobinów</i>, <i>wielki terror</i>, <i>przewrót termidoriański</i> – lokalizuje w czasie dyktaturę jakobinów (IV 1793–VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794) – identyfikuje postać Maximiliena Robespierre’a 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Konwent Narodowy</i>, <i>Komitet Ocalenia Publicznego</i>, <i>Trybunał rewolucyjny</i>, <i>dyktatoriat</i> – lokalizuje w czasie proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>żyrondyści</i>, <i>górale</i>, <i>„bagno”</i>, <i>powstanie w Wandei</i> – lokalizuje w czasie wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), ścięcie Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie dekretu o podejrzanych (1793), ogłoszenie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793) – przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji – przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej

		– przedstawia cechy charakterystyczne dyktatury jakobinów – przedstawia skutki rewolucji francuskiej	– omawia okoliczności upadku monarchii we Francji – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje	konstytucji roku III (1795) – przedstawia przyczyny wojny rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami – omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów		
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						
Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie Augusta II Mocnego • Polityka zagraniczna • Sejm Niemy i jego znaczenie • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	– stosuje pojęcie <i>Collegium Nobilium</i> – lokalizuje w czasie obrady sejmu niemego (1717) – identyfikuje postacie Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego – wymienia cele polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu – przedstawia postanowienia sejmu niemego	– stosuje pojęcia <i>Sejm Niemy, Familia</i> – lokalizuje w czasie wojnę północną (1700–1721), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732), założenie Collegium Nobilium (1740) – identyfikuje postacie Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego – przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego – przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej – omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w I poł. XVIII w. – wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu	– stosuje pojęcie <i>republikanci</i> – lokalizuje w czasie elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733), wojnę o sukcesję polską (1733–1736) – identyfikuje postać Karola XII – omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną – charakteryzuje panowanie Augusta III – przedstawia projekty reform społecznych i	– lokalizuje w czasie bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721) – identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny – przedstawia okoliczności i skutki podwójnej elekcji w 1733 r. – porównuje sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów	– ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego – ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu Sasów

			polskiego za panowania Augusta III	politycznych w I połowie XVIII w.		
Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>– stosuje pojęcia <i>Szkoła Rycerska, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>– lokalizuje w czasie elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II</p> <p>– charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia prawa kardynalne</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>dysydenci, prawa kardynalne, Rada Nieustająca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Szkoły Rycerskiej (1765), uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy (1773–1775)</p> <p>– identyfikuje postać Józefa Pułaskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu konwokacyjnego</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konfederacji Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–1768), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego</p> <p>– omawia przebieg ostatniej elekcji w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej</p>	<p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia wpływ Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>
Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenate królewski i sztuki piękne 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie oświecenie w Rzeczypospolitej (poł.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie utworzenie Collegium</p>	<p>– lokalizuje w czasie założenie Teatru Narodowego (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca,</p>	<p>– identyfikuje postacie Jakuba Fontany, Dominika Merliniego, Jana Piotra Norblina, Franciszka Karpińskiego</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Literatura oświecenia w Polsce 	<p>XVIII – pocz. XIX w.), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta – wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce – wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej 	<p>Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza – przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego – charakteryzuje mecenas królewski w okresie oświecenia – przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce 	<p>Stanisława Trembeckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia początki oświecenia na ziemiach polskich – omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia – wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce – przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce – wyjaśnia, dlaczego idee oświeceniowe pojawiły się w Rzeczypospolitej z opóźnieniem 	
Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> Rzeczpospolita po I rozbiorze Zmiana sytuacji w Europie Początek obrad Sejmu Wielkiego Pierwsze reformy Sejmu Wielkiego Sejm Czteroletni 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>Sejm Wielki</i>, <i>Sejm Czteroletni</i> – lokalizuje w czasie początek obrad Sejmu Wielkiego (X 1788) – identyfikuje postacie Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego – wymienia pierwsze reformy Sejmu Wielkiego – wymienia reformy sejmu z 1791 r. 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>protektorat</i>, <i>ofiara wieczysta</i> – lokalizuje w czasie uchwalenie tzw. ofiary wieczystej (1789), ustawę o miastach królewskich (IV 1791) – identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>rządy królewsko-ambadorskie</i>, <i>czarna procesja</i> – lokalizuje w czasie likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), przymierze z Prusami (1790) – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie spotkanie w Kaniowie (1787) – charakteryzuje sytuację Rzeczypospolitej po I rozbiorze – wyjaśnia, jakie znaczenie dla planów reform ustrojowych miał zjazd w Kaniowie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia reformy Sejmu Wielkiego – ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 na ustrój Rzeczypospolitej

			<p>– charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy</p> <p>– omawia reformy Sejmu Wielkiego</p>	<p>Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni</p>		
Konstytucja 3 maja	<ul style="list-style-type: none"> • Uchwalenie Konstytucji 3 maja • Postanowienia Konstytucji 3 maja • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie Konstytucji 3 maja • II rozbiór Rzeczypospolitej 	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja targowicka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie uchwalenie Konstytucji 3 maja (1791), konfederację targowicką (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja</p>	<p>– stosuje pojęcie wojna w obronie konstytucji</p> <p>– lokalizuje w czasie wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w Grodnie (1793)</p> <p>– identyfikuje postacie Ignacego Potockiego, Hugona Kołłątaja, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Seweryna Rzewuskiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Józefa Poniatowskiego</p> <p>– charakteryzuje zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej</p>	<p>– lokalizuje w czasie przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792)</p> <p>– identyfikuje postać Szymona Kossakowskiego</p> <p>– przedstawia okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja</p> <p>– wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne</p>	<p>– identyfikuje postacie Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta</p> <p>– przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja</p>	<p>– ocenia postawę inicjatorów konfederacji targowickiej</p> <p>– ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji</p> <p>– ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r. – opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej – przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja – przedstawia okoliczności II rozbioru Rzeczypospolitej 		
Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Sytuacja w Rzeczypospolitej po II rozbiórze • Wybuch powstania kościuszkowskiego • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • Koniec Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> – lokalizuje w czasie powstanie kościuszkowskie (1794–1795) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Racławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 1794) – identyfikuje postacie Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego, Aleksandra Suworowa – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – wyjaśnia, jakie znaczenie miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki – wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> – lokalizuje w czasie wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) – identyfikuje postać Tomasza Wawrzeckiego – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Ignacego Działyńskiego, Fryderyka Wilhelma II – omawia cele i działalność emigracji niepodległościowej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej – ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego – ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego

			– opisuje zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej	Rada Najwyższa Narodowa		
Rozdział VII. Epoka napoleońska						
Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoriatu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Napoleon w Egipcie • Zamach stanu 18 brumaire'a • Reformy Napoleona • Kodeks Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – identyfikuje postać Napoleona Bonaparte – wymienia reformy Napoleona Bonaparte – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>dyktatoriat, konsulat, konkordat</i> – lokalizuje w czasie rządu dyktatoriatu (1794–1799), rządu konsulatu (1799–1804), konkordat z papieżem (1801) – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonaparte – charakteryzuje rządy dyktatoriatu – charakteryzuje rządy konsulatu – opisuje okoliczności przejścia władzy przez Napoleona jako cesarza Francuzów 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia <i>zamach stanu 18 brumaire'a, plebiscyt</i> – lokalizuje w czasie pokoju w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire'a (1799) – wskazuje na mapie państwa II koalicji antyfrancuskiej – identyfikuje postacie Jeana-François Champolliona, Józefiny – przedstawia postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – opisuje okoliczności przewrotu 18 brumaire'a 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoriatu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i działalność Napoleona Bonaparte w okresie dyktatoriatu i konsulatu
Cesarstwo francuskie Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z III koalicją • Wojna z IV koalicją • Szczyt potęgi napoleońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>blokada kontynentalna</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Napoleona I 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>„bitwa trzech cesarzy”</i> – lokalizuje w czasie ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Trafalgarem (1805), bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805), powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania

		<p>– wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Tylży (1807) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postacie Franciszka II, Aleksandra I</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju w Tylży</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii</p>	<p>(1805) i jego postanowienia, bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcia Hiszpanii przez Napoleona (1808)</p> <p>– identyfikuje postacie Horacego Nelsona, Marii Ludwiki</p> <p>– wskazuje na mapie państwa III i IV koalicji antyfrancuskiej</p> <p>– przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w 1809 r. Napoleon osiągnął szczyt swojej potęgi</p>	<p>– omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską</p> <p>– przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską</p>	
Upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny wojny z Rosją • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • 100 dni Napoleona 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wielka Armia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813)</p> <p>– wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją</p> <p>– wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.</p>	<p>– stosuje pojęcia <i>taktyka spalonej ziemi</i>, „<i>bitwa narodów</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie abdykację Napoleona (1814), 100 dni Napoleona (1815)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815)</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie pokój paryski (1814)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)</p> <p>– omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie VII koalicji antyfrancuskiej (1815)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło powrót Napoleona w 1815 r.</p>	<p>– ocenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p> <p>– ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy</p>

			<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Aleksandra I, Michała Kutuzowa – wyjaśnia, na czym polegała potęga Wielkiej Armii – przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia czynniki, które zadecydowały o klęsce wyprawy – wyjaśnia, jakie znaczenie dla walczących stron miała bitwa pod Lipskiem 		
Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) – identyfikuje postacie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), wystanie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802) – identyfikuje postać Karola Kniaziewicza – opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech – przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie utworzenie pokój w Lunéville (1801) – opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich – przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu Kościuszkowskim i III rozbiórce Rzeczypospolitej – wyjaśnia, dlaczego spadło zainteresowanie Francji wykorzystaniem potencjału militarnego Legionów Polskich 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wkład Polaków w budowanie hegemonii Francji napoleońskiej w Europie
Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy Księstwa Warszawskiego • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie ogłoszenie konstytucji Księstwa Warszawskiego (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>dekret grudniowy</i> – lokalizuje w czasie pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> – lokalizuje w czasie powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Frydlandem (1807) – lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Schönbrunn (1809) i jego postanowienia 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia organizację władz na ziemiach polskich zajętych przez wojska napoleońskie w 1807 r. – wyjaśnia, czemu Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę Napoleona wobec Polaków

		<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postać Józefa Poniatońskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski – wyjaśnia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tyłży – przedstawia sukcesy i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego – omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje 		
--	--	--	---	---	--	--

UWAGI:

1. Ocenę wyższą otrzymuje uczeń spełniający łącznie wymagania edukacyjne określone dla ocen niższych np. ocenę dobrą otrzymuje uczeń spełniający wymagania edukacyjne na oceną dopuszczającą, dostateczną oraz dobrą.
2. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na poszczególne pozytywne oceny.
3. W przypadku nie zrealizowania tematów lekcji (zagadnień) w I okresie będą one realizowane po klasyfikacji śródrocznej. W tym przypadku obowiązują również wymagania edukacyjne dla tych tematów (zagadnień).